

Asia: HE 183/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainvaliokunnan verojaostolle hallituksen esityksestä koskien Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamista. Tiivistetysti Finnwatch kannattaa ehdotettuja muutoksia. Aikataulusyistä ehdotettuja lakimuutoksia käsitellään vain ylätasolla.

Harmaan talouden selvitysyksikön toimialan laajentaminen tarpeellista

Harmaan talouden selvitysyksikön tehtäviä ovat tiedon tuottaminen harmaasta taloudesta ja sen torjunnasta sekä velvoitteidenhoitoselvitysten laatiminen muiden viranomaisten työn tueksi. Nykyisellään tehtävien tarkoituksenmukaista toteutusta haittaa se, että toimivaltuudet on molempien tehtävien osalta rajattu organisaatioiden ja niihin kytköksissä olevien henkilöiden toimintaan, vaikka harmaata taloutta ilmenee myös luonnollisten henkilöiden toiminnassa ilman mainitunlaista organisaatiokytköstä. Todennäköisesti ilman vaaditunlaista organisaatiokytköstä ilmenevän harmaan talouden määrä on myös kasvanut merkittävästi viime vuosina muun muassa uusien työntekemisen muotojen yleistymisen seurauksena (esim. kevytyrittäjyys).

Hallituksen esityksessä esitetään, että selvitysyksikön toimiala laajennettaisiin kattamaan myös muut kuin organisaatiohenkilöasemassa olevat luonnolliset henkilöt. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että muun muassa ilmiöselvityksiä ja velvoitteidenhoitoselvityksiä voitaisiin jatkossa laatia myös sellaisista luonnollisista henkilöistä, joilla ei ole nykyisin vaatimaa organisaatiokytköstä. Hallituksen esityksen mukaan toimialan laajentaminen on saanut kannatusta laajasti eri viranomaisilta, joiden työtä nykyistä laajempi tiedonsaanti auttaisi. Myös Finnwatch pitää laajennusta tarpeellisena ja katsoo sen parantavan selvitysyksikön mahdollisuuksia tuottaa ja jakaa tietoa harmaasta taloudesta muiden viranomaisten tehtävien tueksi.

Muilla ehdotetuilla lakimuutoksilla parannettaisiin sekä velvoitteidenhoitoselvityksiä tarvitsevien tahojen että selvitysyksikön tiedonsaantia

Toimialalaajennuksen lisäksi hallituksen esitys pitää sisällään useita muutoksia, joilla poistettaisiin nykylakien sisäisiä ja välisiä ristiriitoja sekä tehostettaisiin niin selvitysyksikön kuin velvoitteidenhoitoselvityksiä hyödyntävien tahojen tiedonsaantia. Muutoksilla muun muassa mahdollistettaisiin velvoitteidenhoitoselvitysten toimittaminen kaikille niitä tarvitseville ja tietojensaantiin hankintalain perusteella oikeutetuille hankintayksiköille sekä poistettaisiin rajoituksia, jotka nykyisellään rajoittavat esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia saada tarvitsemiaan tietoja. Lisäksi muutoksilla mahdollistettaisiin samojen tietojen käyttö useammassa ilmiöselvityksissä sekä varmistettaisiin, että ilmiöselvitystä varten saatuja tietoja pystyttäisiin hyödyntämään velvoitteidenhoitoselvityksissä siten kuin harmaan talouden selvitysyksikköä koskevassa laissa on tarkoitettu.

Hallituksen esityksessä on esitetty hyvät perusteet siinä ehdotetuille lakimuutoksille ja Finnwatch katsoo, että muutokset edesauttavat harmaan talouden torjuntaa turvaamalla selvitysyksikölle asianmukaiset toimintaedellytykset ja parantamalla viranomaisten välistä tietojenvaihtoa.